

**Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih /
Agency for Vocational Education and Training
and Adult Education**

Hrvatsko andragoško društvo / Croatian Andragogy Society

**7. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O OBRAZOVANJU
ODRASLIH
7TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON ADULT LEARNING**

Zagreb & Vodice, 26. – 28. rujna 2016. / 26 – 28 September

Komu treba obrazovanje odraslih?

Riječ urednika

Međunarodne konferencije o obrazovanju odraslih nastojale su otvoriti važna pitanja za razvoj andragogije, odnosno za teoriju i praksu obrazovanja odraslih. Ta pitanja su razmatrana u međunarodnom kontekstu uz posebno izraženu regionalnu dimenziju. To nije slučajno jer se radi o zajedničkom andragoškom nasljeđu koje se razvija u različitim kontekstima, sa sličnim (ali ne identičnim) znanstvenim kapacitetima i pristupima.

Sedma međunarodna andragoška konferencija nastavlja tradiciju prethodnih i postavlja pitanje koje je jedno od temeljnih pitanja svih obrazovnih sustava: komu treba obrazovanje? U ovom pitanju je već sadržana jedna od specifičnosti obrazovanja odraslih. Naime, oni kojima je obrazovanje najviše potrebno (niskoobrazovani), najmanje su svjesni svoje potrebe i najteže kreću u njezino zadovoljavanje. S druge strane, te potrebe se mogu odnositi na zapošljavanje (što je danas u središtu), političku participaciju, osobni i obiteljski život, kulturni život u zajednici i sl. Osobama s invaliditetom se pripisuje da imaju posebne potrebe, ali one i društvo oko njih trebaju samo dodatne resurse da zadovolje svoje potrebe. Dakle, marginaliziranim skupinama treba obrazovanje, ali i svim ostalima da prepoznaju i odgovore na te potrebe. U tradiciji obrazovanja odraslih je upravo naglasak na potrebi pojedinca i njegovom nastojanju da se izgradi i formira kao cjelovita samosvjesna osoba koja može razumjeti svoje okruženje i pronaći svoje mjesto u njemu. No, obrazovanje odraslih je potrebno i zajednicama koje razvijaju svoje identitete ili pronalaze odgovore za svoje potrebe. Potrebno je društvu koje treba imati funkcionalno i konkurentno gospodarstvo. Potrebno je političkim institucijama kojima su potrebni aktivni i odgovorni građani. O tome je objavljeno niz studija koje analiziraju koliko uloženi novac u obrazovanje povećava gospodarski razvoj, koliko ulaganje u građansko obrazovanje omogućava stabilan demokratski razvoj, kako kulturno obrazovanje štiti nacionalne identitete i omogućava uvažavanje drugih.

Ovogodišnja konferencija nastoji pronaći odgovore na neke od ovih pitanja analizirajući sve dimenzije - od osobne, lokalne, regionalne, nacionalne do globalne. Poseban je interes posvećen provoditeljima tj. kako provoditeljske organizacije i stručnjaci - andragozi odgovaraju na ove potrebe. Naznačene su različite dimenzije obrazovanja odraslih (formalna i neformalna) i različite institucionalne razine prepoznavanja i odgovora na obrazovne potrebe. Uključene su ustanove za obrazovanje odraslih, sveučilišta, zavodi za zapošljavanje.

Svi radovi pripremljeni za Sedmu Međunarodnu andragošku konferenciju pokazuju da nema jednostavnog odgovora na to kome treba obrazovanje odraslih. Još teži je odgovor na pitanje kako prepoznati što sve treba potencijalnim korisnicima obrazovanja odraslih. Svakako je neupitna važnost tog obrazovanja kao što je i velika potreba da se stručno analiziraju i istražuju potencijalni korisnici i njihove obrazovne potrebe, kojih oni mogu i ne moraju biti svjesni.

Milan Matijević i Tihomir Žiljak

Who Needs Adult Education?

Words from the editors

International conferences on adult education aimed to open up important questions of andragogy development, in other words, questions on theory and practice in adult education. These questions were reviewed in an international context with the emphasis on the regional dimension. This was no coincidence since it concerns a shared inheritance of andragogy developing in various contexts, with similar (yet not identical) scientific capacities and approaches.

The seventh international andragogy conference keeps the tradition alive and sets one of the fundamental questions for all education systems: who needs education? The question itself already contains one of the specificities of adult education. Those who need education the most (low educated) are the least aware of their needs and have the hardest time starting to fulfill them. On the other hand, those needs may be employment (which is the core point these days), political participation, personal and family life, cultural life in the community, etc. People with disabilities are seen as having special needs, but they and the society around them only require additional resources to satisfy their needs. So, the marginalized groups need education, but all others as well, in order to recognize and satisfy these needs. In the tradition of adult education, the emphasis is on the very need of individuals and their attempts to build and form themselves as complete and self-conscious people who understand their environment and are able to find their place in it. But adult education is necessary for communities developing their identities or finding answers to their needs. It is necessary for a society that needs to have a functional and competitive economy. It is necessary for political institutions which need active and responsible citizens. Numerous studies have been published on this topic, analyzing to what amount does the money invested in education increase economic growth, to what extent does investing in civic education enable a stable development of democracy, how does cultural education protect national identities and enable the acceptance of others.

This year's conference aims to answer some of these questions by analyzing all the dimensions – from personal, local, regional, and national to global. A special interest is dedicated to the facilitators, i.e. how do facilitating organizations and experts – andragogy specialist- react to these needs. Different dimensions of adult education are mentioned (formal and non-formal), and various institutional levels of recognizing and completing educational needs. Institutions for adult education, universities and employment services are included.

All the articles prepared for the Seventh International Andragogy Conference show there is no simple answer to who needs adult education. It is even more difficult to answer the question of recognizing the needs of potential participants in adult education. The importance of such education is beyond any doubt, as is the great need for professional analysis and research of potential participants and their educational needs, which they may or may not be aware of.

Milan Matijević and Tihomir Žiljak

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O OBRAZOVANJU ODRASLIH
INTERNATIONAL CONFERENCE ON ADULT LEARNING

Komu treba obrazovanje odraslih?
Who Needs Adult Education?

Konferencija se održava u sklopu Tjedna cjeloživotnoga učenja 2016.,
u okviru projekta Promocija cjeloživotnoga učenja

Organizatori konferencije

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
Hrvatsko andragoško društvo

Organisers

Agency for Vocational Education and Training and Adult Education & Croatian An-
dragogy Society

Mjesto i vrijeme

Zagreb i Vodice, 26. - 28. rujna 2016.

Time and venue

Zagreb and Vodice (Croatia), 26. - 28. September 2016.

Programski odbor /

Programme committee:

Šefika Alibabić (Beograd, Srbija)
Ivana Batarelo (Split, Hrvatska)
Anita Klapan (Rijeka, Hrvatska)
Milan Matijević (Zagreb, Hrvatska)
Mirjana Mavrak (Sarajevo, Bosna i Hercegovina)
Janko Muršak (Ljubljana, Slovenija)
Milka Oljača (Novi Sad, Srbija)
Nikola Pastuović (Zagreb, Hrvatska)
Dušan Petričević (Zagreb, Hrvatska)
Ivan Šutalo (Zagreb, Hrvatska)
Ivan Vavra (Zagreb, Hrvatska)
Zoran Velkovski (Skopje, Makedonija)
Tihomir Žiljak (Zagreb, Hrvatska)
Mile Živčić (Zagreb, Hrvatska)

Organizacijski odbor /

Organisational committee:

Ivan Vavra
Milan Matijević
Tihomir Žiljak
Višnja Rajić
Siniša Kušić
Goran Lapat
Sonja Vrban

Radni jezici: hrvatski i engleski

Working languages: Croatian and English

Sažetci / Abstracts

USAVRŠAVANJE UČITELJA ZA INOVIRANJE NASTAVNOG PROCESA

Dragana Aleksić

Osnovna škola Liješće, Brod, Bosna i Hercegovina
gagalukic86@hotmail.com

Dugi niz godina se priča o uvođenju inovacija, odnosno o reformi cjelokupnog odgojno-obrazovnog sustava. Još uvijek imamo škole u čijem nastavnom procesu i dalje prepoznajemo odlike tradicionalne škole. Neki učitelji jednostavno ne žele promjene, dok s druge strane imamo učitelje koji se žele usavršavati, upravo uvođenjem inovacija i raznih promjena u dosadašnji sustav školovanja, te već sada predstavljaju većinu, što naravno, daje veliku nadu za buduće naraštaje koji dolaze. U radu se s teorijskog aspekta povezuje usavršavanje učitelja s inoviranjem postojećeg nastavnog procesa, te se u vezi s tim može zaključiti da postoji veoma važna veza između nastavnika i njihovih učenika, radeći na ovakav način rada. Problem ovog istraživanja odnosi se na empirijsko istraživanje stručnog usavršavanja učitelja za inoviranje postojećeg nastavnog procesa. Cilj ovog istraživanja predstavlja ispitivanje učitelja da li se usavršavaju za inoviranje postojećeg nastavnog procesa i na koji način, te naravno, utvrđivanje faktora koji utiču na to usavršavanje. Modeli usavršavanja učitelja odnose se na redovnu nastavu, dopisno-konzultativnu, te multimedijску nastavu. Sadržaji usavršavanja također predstavljaju nezaobilaznu putanju usavršavanja, koji se odnose na izradu posebnih planova za učenje, realizaciju inoviranog nastavnog sadržaja, te vrednovanje promjena koje se dešavaju kod učenika, za što učitelji moraju posebno biti osposobljeni. Tako učitelji stvaraju potpuniju sliku svakog učenika i istovremeno daju što šire, objektivnije i preciznije utvrđivanje efekata odgojno-obrazovnog rada. Da bi se inovirao rad s djecom važnu ulogu igra i mijenjanje odnosa s roditeljima tih učenika. Učitelji se trebaju posebno razvijati, usavršavati i unapređivati svoje kompetencije u cilju bolje i kvalitetnije suradnje s roditeljima, a sve u cilju bolje i efikasnije nastave.

Ključne riječi: usavršavanje, nastava, učitelj, inovacije.

TEACHER SPECIALIZATION FOR TEACHING PROCESS INNOVATION

The theme of bringing innovations into the educational system, or, more precisely, of reforming overall pedagogical and educational system has been topical for many years. We can still recognize the features of the traditional teaching process in many schools today. There still

are teachers who do not want to make any modifications, but luckily there are those who are willing to specialize, to bring innovations and different changes into the existing educational system. Considering the fact that they have been the majority, we have high hopes for generations to come. In my work, teacher specialization and bringing innovations into the existing teaching process has been conjoined from a theoretical aspect. This model also emphasizes the important link between teachers and their students. The problem of this analysis is empirical research of professional teacher specialization for the existing teaching process innovation. The goal of this research is inquiring if the teachers are specializing for the innovation of the existing teaching process and how, and determining the factors affecting that specialization. Teacher specialization models include regular classes, correspondence – consultation courses and multimedia classes. Specialization has its inevitable contents which involve the following: making specific learning plans, realization of the innovated program contents, and evaluation of students' improvements. Of course, the evaluation implies a certain level of competence, so the teachers have to be trained. In this way, teachers can create as clear image of each student as possible and at the same time, as wide, as objective and as precise definition of the effects of pedagogical and educational work as possible. Modifying the relationship with the parents of the students also has a very important role when it comes to teaching innovations. Teachers should develop, enhance and improve their competence in order to have more successful cooperation with the parents, which leads to better and more efficient classes.

Key words: specialization, teaching, teacher, innovations.

POVEZANOST PODUZETNIČKE KOMPETENCIJE UČITELJA SA STUPNJEM ZADOVOLJSTVA POSLOM I SPREMNOSTI ZA POSAO

Ivana Batarelo Kokić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Hrvatska

Ines Blažević

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Agencija za odgoj i obrazovanje, Hrvatska

batarelo@ffst.hr ; ines.blazevic@ffst.hr

Vijeće Europske Unije (Council of European Union, 2006) prepoznaje poduzetničku kompetenciju kao jednu od ključnih kompetencija cjeloživotnoga učenja. Razvoj poduzetničke kompetencije nije samo pitanje stjecanja znanja, već razvoj sposobnosti, stavova i ponašanja. Ponajbolje se stječe u okruženjima u kojima učitelj koristi aktivne pristupe usmjerene na učenika i stvara prilike za učenje. U literaturi se naglašava važnost poduzetničke kompetencije učitelja koja uključuje prihvaćanje kulture refleksivne prakse, autonomno učenje, istraživanje

i suradnju (European Commission, 2011). U ovom radu se putem anketnih upitnika za učitelje pokušalo utvrditi postoje li poveznice između samoprocjene poduzetničke kompetencije učitelja, zadovoljstva poslom i spremnosti za rad. Prikupljeno je 450 anketnih upitnika koje su u potpunosti popunili učitelji iz dvije najjužnije županije Republike Hrvatske. Upitnik je uključivao opća demografska pitanja (dob, radno iskustvo, status zaposlenja, stručnu spremu, županiju, veličinu škole, učestalost sudjelovanja u stručnom usavršavanju, napredovanje u zvanju, mjesto studiranja), skalu samoprocjene ključnih poduzetničkih kompetencija (Ernest, Matthew i Samuel, 2015), skalu zadovoljstva poslom (Blazer i Smith, 1990) te skalu spremnosti za posao (Caballero, Walker i Fuller-Tyszkiewicz, 2011). Prikazani su rezultati regresijske analize za procjenu poduzetničke kompetencije učitelja. U raspravi i zaključku rada navedene su implikacije rezultata istraživanja na obrazovne politike i stručno usavršavanje učitelja.

Cljučne riječi: poduzetnička kompetencija, zadovoljstvo poslom, spremnost za rad, stručno usavršavanje učitelja

THE CONNECTION BETWEEN THE TEACHER ENTREPRENEURIAL COMPETENCE WITH THE LEVEL OF JOB SATISFACTION AND WORK READINESS

The Council of European Union (2006) recognizes the entrepreneurial competence as one of the key competences of lifelong learning. The development of entrepreneurial competence is not only a question of acquiring knowledge but also a question of the development of abilities, attitudes and behaviour. It is acquired at its best in the social environment where the teacher uses active student – oriented approaches and creates opportunities for learning. Professional literature emphasizes the importance of the teacher entrepreneurial competence which includes the acceptance of reflexive practice culture, autonomous learning, research and cooperation (European Commission, 2011). By using questionnaires this paper tries to establish whether there are links between the self-evaluation of the teacher entrepreneurial competence, job satisfaction and work readiness. 450 questionnaires have been collected and they have been filled in by teachers from the two of Croatia's most southern counties. The questionnaire included general demographic questions (age, work experience, employment status, educational qualification, county, school size, the frequency of participation in professional improvement, professional promotion, the place of studying) self-evaluation of the key entrepreneurial competences (Ernest, Matthew and Samuel, 2015), the scale of job satisfaction (Blazer and Smith, 1990) and work readiness scale (Caballeo, Walker and Fuller – Tyszkiewicz, 2011). The results of the regression analysis for the evaluation of the teacher entrepreneurial competence are shown. The paper's discussion and the conclusion contain the implications of the results on the research of the educational policies and professional improvement of teachers.

Key words: entrepreneurial competence, job satisfaction, work readiness, professional improvement of teachers

ODRASLI POLAZNICI PEDAGOŠKOG OBRAZOVANJA KAO KREATORI PROMJENA NASTAVNOG PROGRAMA

Sandra Bjelan-Guska

Lejla Kafedžić, Snježana Šušnjara

Lejla Hodžić

Merima Zukić

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Bosna i Hercegovina

ssusnjara@yahoo.com

U bosansko-hercegovačkom društvu obrazovanje se više razumijeva kao trošak, a ne investicija. Biti nastavnik nije posebno cijenjen poziv u Bosni i Hercegovini, što se izravno odražava i na spremnost najboljih srednjoškolaca da biraju nastavničku profesiju kao svoj poziv. Naime, vrlo mali broj učenika upisuje nastavničke smjerove jer to doista žele. Mnogi biraju nastavnički smjer kada ne znaju što bi upisali, a htjeli bi studirati. Oni koji završe opći smjer neke struke/nenastavnički fakultet a biraju biti nastavnici, jer im je to prilika za zapošljavanje, obvezni su pohađati program pedagoškog obrazovanja. Pedagoško obrazovanje koje se provodi u različitim (visokoškolskim) centrima razlikuje se po kvaliteti, sadržaju i trajanju. Tako, nažalost, uvjerenje o završenom programu i dokaz o „pripremljenosti“ za nastavničku profesiju budući nastavnici mogu dobiti i nakon jednog vikenda „nastave“. Pedagoško obrazovanje nastavnika se na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu realizira svake akademske godine. Program pohađaju polaznici koji su završili nenastavničke smjerove/fakultete (I i/ili II ciklus studija), imaju završen V. stupanj srednjoškolskog obrazovanja (zvanje: majstor), nastavno osoblje s visokoškolskih institucija koji žele/imaju priliku ili već rade u odgojno-obrazovnim institucijama. Program sve češće pohađaju i oni polaznici koji na tržištu rada žele biti konkurentniji i u kontekstu cjeloživotnog učenja zapošljiviji. Polaznici Pedagoškog obrazovanja nastavnika na Odsjeku za pedagogiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu su u akademskoj 2014./2015. i 2015./2016. godini imali priliku evaluirati nastavni proces, anticipirati promjene u kontekstima u kojima se očekuje primjena stečenih kompetencija i predložiti izmjene u obrazovnom programu. Rad generira niz implikacija i sugestija koje su namijenjene kreatorima ovog i sličnih obrazovnih programa, te osvjetljava važnost davanja prilike odraslim polaznicima da budu subjektom procesa u kojem sudjeluju.

Ključne riječi: evaluacija, nastavnik, obrazovni program, polaznik, refleksija

ADULT PARTICIPANTS IN TEACHER EDUCATION AS CREATORS OF CHANGE IN CURRICULUM

In the society of Bosnia and Herzegovina, education is seen as an expense rather than an investment. Being a teacher is not a highly valued career in Bosnia and Herzegovina, which

directly influences even the best high school pupils' willingness to choose a career in teaching as their calling. Only a small number of students enroll in teaching streams because they really want to, and many choose it when they can't decide what else to study. Those who finish general streams for a certain profession/nonteaching faculty and choose to become a teacher, due to it opening up job opportunities for them, are obligated to finish education programs. Teaching stream education held in many various (higher education) centers differs in quality, content and duration. So unfortunately, a certificate on a completed program and proof of "readiness" to be a teacher may be granted even after only a weekend of going to "classes". Teacher education is part of the curriculum of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Sarajevo at the Pedagogy Department and is realized every academic year. The participants are students without previous teacher education (I and/or II cycle), those who have completed the V. degree of high school education (occupation: master), faculty staff from higher education institutions who wish/are able to or are already employed in educational institutions. The program is growingly popular with those who desire to be more competitive, and in the context of lifelong learning – more employable. The participants in teacher education at the Pedagogy Department of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Sarajevo in the academic years 2014/2015 and 2015/2016 had the opportunity to evaluate the process of teaching in class, anticipate change in contexts one is expected to apply the acquired competences and suggest changes in the educational program. This paper generates a set of implications and suggestions meant for the creators of this and similar educational programs, and it shines a light on the importance of giving adult learners a chance to be the subject of the process they in which they are participating.

Key Words: evaluation, teacher, educational program, participant, reflection

IZRADA STANDARDA ZANIMANJA I STANDARDA KVALIFIKACIJE STRUČNJAKA ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH

Marita Brčić Kuljiš

Morana Koludrović

Toni Popović

Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska

mbrbic@ffst.hr ; morana@ffst.hr ; tonpop@ffst.hr

Zakon o obrazovanju odraslih ističe pravo i obvezu stručnog usavršavanja andragoških djelatnika. Ovim se projektom stoga uređuju standard zanimanja i standard kvalifikacije za zanimanje nastavnika u obrazovanju odraslih te andragoga. Također se osmišljavaju visokoškolski kurikulumi namijenjeni izobrazbi ovih stručnjaka. Projekt je sufinanciran unutar Europskog socijalnog fonda, a njegovi su provoditelji Filozofski fakultet u Splitu kao

nositelj projekta te projektni partneri: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Sveučilište u Zadru, Hrvatsko andragoško društvo te Ekonomski fakultet u Zagrebu. Stručna i znanstvena pozadina oblikovanja ovih dokumenata su provedeno anketno istraživanje i fokus grupe o perspektivi tržišta rada u odnosu na kompetencije nastavnika, anketno istraživanje - samoprocjena nastavnika u sustavu obrazovanja odraslih o kompetentnosti, motivaciji i samoeфикаsnosti, održani znanstveno-stručni kolokvij "Stanje i perspektive obrazovanja odraslih u Republici Hrvatskoj" (2016.), studijski posjet organizacijama s primjerima dobre prakse u području andragogije, rad s domaćim i stranim ekspertima te analiza inozemnih visokoškolskih kurikuluma namijenjenih obrazovanju andragoga uz zastupljenost obrazovne vertikale od preddiplomskog do poslijediplomskog (doktorskog) studija. Uključivanje stručne javnosti i zainteresiranih dionika se temelji na internetskom savjetovanju o proizašlim dokumentima. Savjetovanja su važna jer će visokoškolski kurikulumi biti osnova edukacije budućih stručnjaka za obrazovanje odraslih, a nastali će standardi određivati srodne obrazovne programe, pa se tiču svih dionika obrazovanja odraslih, čiji stručnost i konzultiranje mogu doprinijeti kvaliteti dokumentacije prije upisa u Registar Hrvatskog kvalifikacijskog okvira.

Ključne riječi: nastavnici, andragozi, standard zanimanja, standard kvalifikacije, Hrvatski kvalifikacijski okvir

DESIGN OF OCCUPATIONAL STANDARDS AND PROFESSIONAL QUALIFICATIONS STANDARDS IN ADULT EDUCATION

The need for and commitment to professional advancement of andragogical experts in Croatia is highlighted in Adult Education Act. The goal of this project is therefore to define occupational standards and qualifications standards for professional educators in adult education and andragogues. One of the goals is also to design higher education curricula for education of these professionals. The project is co-financed by the European Social Fund and carried out by the Faculty of Humanities and Social Sciences in Split as the leading partner, in collaboration with the following partner institutions: Agency for Vocational Education and Training and Adult Education, University of Zadar, Croatian Andragogy Society and the Faculty of Economics Zagreb. Professional and research-based input in the design of these documents are the implemented questionnaires and focus groups on the perspective of the labor market with respect to educator competencies; questionnaires - self-evaluation of educators in the system of adult education in the matters of competence, motivation and self-efficiency; implemented research colloquium "The status and perspectives of adult education in the Republic of Croatia" (2016.), study visits to organizations with examples of good practice in the field of andragogy, collaboration with Croatian and international experts and the analysis of international higher education curricula for the education of andragogues

on all three levels (undergraduate, graduate and post-graduate/PhD study. Inclusion of the professional public and interested stakeholders is based on online consultation on the produced documents. Consultation is important because higher education curricula will form the basis of education of future experts in adult education, and agree-upon standards will define similar education programmes, which is the reason why they target all stakeholders in adult education, whose expertise and consultation can contribute to the quality of documents before they are entered into the Croatian Qualifications Framework Register.

Key words: educators, andragogues, occupational standard, qualification standards, Croatian Qualifications Framework

SVEUČILIŠTE ZA TREĆU ŽIVOTNU DOB

Valentina Gorše

Anita Zovko

Sanja Smojver-Ažić

Filozofski fakultet u Rijeci, Hrvatska

anita.zovko@ffri.hr

Kontinuirani trend starenja stanovništva i produljenje očekivanog životnog vijeka ljudi zahtjeva nove načine kojima će se osobama i u trećoj dobi osigurati kvalitetan život. Danas se takav način života promiče u kontekstu aktivnog starenja, koje nužno uključuje i obrazovanje, a jedan od modela koji pruža mogućnost obrazovanja starijim osobama jesu sveučilišta za treću životnu dob, koja se nalaze u središtu našeg rada. Rad se fokusirao na ispitivanje uloge Sveučilišta za treću dob Rijeka kao jednog od modela cjeloživotnog učenja namijenjenog starijim osobama. Pri tome smo se usmjerili na prikaz profila prigodnog uzorka polaznika Sveučilišta za treću dob Rijeka ispitivanjem njihovih sociodemografskih karakteristika, razloga za uključivanje u programe, učestalosti pohađanja, načina na koji su prvi puta saznali za program, načina na koje koriste stečena znanja, efekata pohađanja programa na različite aspekte funkcioniranja polaznika, zadovoljstva polaznika djelovanjem Sveučilišta, te njihovih daljnjih planova za uključivanje u isto. U anketnom istraživanju je sudjelovalo 17 ispitanika, polaznika dvaju programa Sveučilišta za treću dob Rijeka. Dobiveni rezultati ukazuju kako pohađanje Sveučilišta pozitivno utječe na sve ispitivane aspekte njihova funkcioniranja, a da je korist od programa višestruka, svjedoči i njihovo visoko ukupno zadovoljstvo djelovanjem Sveučilišta, kao i daljnja namjera uključivanja u programe koji će biti interesantni.

Ključne riječi: aktivno starenje, cjeloživotno obrazovanje, obrazovanje starijih osoba, sveučilište za treću životnu dob

THIRD AGE UNIVERSITY

Continuously trend of the population aging and the extension of the life expectancy of people requires new ways to ensure that third age people have a good quality of life. In that context we can talk about active aging, which necessarily involves properly education. One of the different possibilities and models that provide educational opportunities for the elderly are the universities of the third age. Example of these universities is the main goals of this paper. The main focus of this paper is to examine the role of the Third Age University of Rijeka as one of the models of lifelong learning designed for the elderly. In our research we were focused on the profile of the Third Age University of Rijeka participants. The research has been conducted on the convenience sample of the 17 aforementioned participants. We were examining their sociodemographic characteristics, reasons for implement in the program, the frequency of attendance, the way in which they first heard about the program, the way they used the acquired knowledge, the effects of attending the program on various aspects of the functioning of participants, their satisfaction and their further plans for involvement in the programme. Research results shows that attendance of the program has a positive effect on all the aspects of their functioning, and that the benefits of multiple programs, evidenced by their high overall satisfaction with the program implementation, as well as the further intention of joining same programs that will be in range of their interest.

Key words: active aging, lifelong learning, elderly education, Third Age University

PROGRAMI OBRAZOVANJA ODRASLIH KAO TEMELJ RAZVOJA SUSTAVA OSIGURANJA KVALITETE

Jadranka Herceg,

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Hrvatska

Anita Zovko,

Filozofski fakultet u Rijeci, Hrvatska

jadranka.herceg@asoo.hr ; klapan@ffri.hr

Na temelju analize postojećeg stanja u Republici Hrvatskoj (Strategija znanosti, obrazovanja i tehnologije, 2014.) dokazana je potreba za uspostavljanjem sustava osiguranja kvalitete u obrazovanju odraslih, a kao jedan od glavnih ciljeva naveden je razvoj i provođenje programa formalnog i neformalnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja te drugih oblika učenja koji su usmjereni stjecanju transverzalnih kompetencija pojedinca i usvajanju znanja i vještina koje ciljano omogućuju zapošljivost, veću prilagodljivost, tj. pokretljivost na tržištu rada. Sustav osiguranja kvalitete obrazovanja odraslih treba graditi na načelima Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, 2013.),

što uvjetuje izradu obrazovnih programa temeljenih na ishodima učenja i usklađenih s odgovarajućim standardima zanimanja i standardima kvalifikacije. Autorice ovim istraživačkim radom žele dokazati potrebu za usklađivanjem programa obrazovanja odraslih sa zakonodavnim okvirom u Republici Hrvatskoj te potrebu za prilagodljivošću sustava obrazovanja odraslih tržištu rada, osobnim stremljenjima i sposobnostima pojedinca.

Ključne riječi: Hrvatski kvalifikacijski okvir, ishodi učenja, skupovi ishoda učenja, programi obrazovanja odraslih, sustav kvalitete obrazovanja odraslih.

ADULT EDUCATION PROGRAMMES AS THE BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF THE QUALITY ASSURANCE SYSTEM

The present conditions in the Republic of Croatia (The Strategy of Science, Education and Technology - Strategija znanosti, obrazovanja i tehnologije, 2014) have determined the need to establish the system of Quality Assurance with the purpose of improving the Adult Education System; the development and implementation of formal and non-formal education programmes, training and development, as well as other forms of learning directed towards the acquiring of individual transversal competencies and the acquiring of knowledge and skills which specifically provide employability, greater flexibility, i.e. mobility in the labour market being among the main objectives. The Adult Education Quality Assurance System is to be built on the principles of the Croatian Qualifications Framework (The Croatian Qualifications Framework Act - Zakon o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, 2013), requiring the drafting of educational programmes which are based on learning outcomes and are harmonised with the relevant occupational and qualifications standards. With this research paper the authors wish to demonstrate the need to harmonise the adult education programmes with the legislative framework of the Republic of Croatia, as well as the need to adjust the adult education system to the labour market, personal aspirations and individuals' abilities.

Key words: Croatian Qualifications Framework, learning outcomes, sets of learning outcomes, adult education programmes, adult education quality assurance.

OBRAZOVNE POTREBE STUDENATA S INVALIDITETOM U PROCESU TRANZICIJE OD OBRAZOVANJA DO TRŽIŠTA RADA

Lejla Hodžić, Merima Zukić,
Lejla Kafedžić, Snježana Šušnjara, Sandra Bjelan-Guska
Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Bosna i Hercegovina
ssusnjara@yahoo.com

Proces tranzicije od visokoškolskih institucija do tržišta rada je izuzetno složen. Na tom raskršću susreću se pitanja pripremljenosti i kompetencija stečenih tijekom studija sa zahtjevima i potrebama tržišta rada. Za osobe s invaliditetom taj proces je dodatno otežan brojnim preprekama na koje nailaze tijekom zapošljavanja a one mogu biti različitog karaktera: zakonska legislativa, predrasude, stereotipi, fizičke barijere i sl. Ovim radom želimo predstaviti rezultate analize obrazovnih potreba studenata s invaliditetom u kontekstu prijelaza iz obrazovnog u svijet tržišta rada. Analiza potreba je obavljena u okviru Erasmus+ Trans2Work projekta, čiji je cilj jačanje suradnje između sveučilišta i poslodavaca u procesu tranzicije studenata s invaliditetom od visokoškolskog obrazovanja do tržišta rada. Za potrebe istraživanja razvijen je instrument koji sadrži 21 česticu. Uzorak je činilo 26 evidentiranih studenata s invaliditetom Sveučilišta u Sarajevu. Studenti s invaliditetom se percipiraju konkurentnima u procesu zapošljavanja, ali smatraju i da je u tom procesu nužna kontinuirana podrška visokoškolskih institucija te adekvatna priprema radnog okruženja za njihovo prihvatanje.

Ključne riječi: visokoškolsko obrazovanje, studenti s invaliditetom, tržište rada, prepreke

EDUCATION NEEDS OF STUDENTS WITH DISABILITIES IN THE PROCESS OF TRANSITION FROM EDUCATION TO LABOR MARKET

The process of transition from higher education institutions to labor market is extremely complex. This crossing point is where the question of readiness and competences acquired in college meet the requirements and needs of the labor market. Persons with disabilities face even greater challenges in the form of many obstacles they come across in employment and can be of various types: legislation, prejudice, stereotypes, physical obstacles, etc. This paper aims to present the results of analysis of education needs of students with disabilities in the context of transition from education into the labor market world. The analysis was conducted as part of Erasmus+ Trans2Work project, which aims at strengthening the cooperation between universities and employers in the process of disabled students' transition from higher education to labor market. For the purpose of this research, an instrument containing

21 marks was developed. The sample consisted of 26 registered students with disabilities of the University of Sarajevo. Disabled students find they are competitive in the employment process, but believe the process requires continual support from higher education institutions and adequate adaptation of their work environment.

Key words: higher education, students with disabilities, labor market, obstacles

PROVOĐENJE CJELOŽIVOTNOG UČENJA NA SVEUČILIŠTU

Amina Isanović Hadžiomerović

Sveučilište u Sarajevu, Filozofski fakultet, Bosna i Hercegovina

amina.hadziomerovic@outlook.com

Ovaj rad sažima ključne struje u konceptualizaciji odjela za cjeloživotno učenje unutar sektora višeg obrazovanja s jedne strane i navodi glavne trendove u njegovom zakonodavnom pozicioniranju s druge strane. Unutar okvira Politike o cjeloživotnom učenju, više obrazovanje prepoznato je kao „cjeloživotna dimenzija“ (EC, 2000: 27). Metafora osmoze primijenjena je u opisu komplementarnosti i otvorenosti između različitih okolina za učenje u pružanju mogućnosti za učenje i obrazovanje za života (Jarvis, 2004). Međutim, kod školarina postoje varijacije u konceptualizaciji cjeloživotnog učenja u kontekstu tercijarnog obrazovanja; kao nastavak obrazovanja, povratak obrazovanju, strukovno, daljnje i profesionalno obrazovanje (Kehm & Lischka, 2001; Jarvis, 1999; Tight, 1998; Schultze & Slowery, 2002). Razlike u interpretaciji koncepta najčešće su povezane s obrazovnim uređenjem na nacionalnoj razini i statusom cjeloživotnog učenja unutar čitave strukture obrazovnih sustava. Međutim, cjeloživotna dimenzija u višem obrazovanju općenito je govoreći implementirana na dva načina: a) cjeloživotno učenje kao temeljno načelo u kurikulumu višeg obrazovanja koje osigurava otvoren pristup i veće mogućnosti za sve učenike b) cjeloživotno učenje implementirano kroz specifične programe koji se nude izvan regularnih sustava obrazovanja i namijenjeni su neredovitim studentima. Na temelju analize nekoliko reprezentativnih modela implementacije cjeloživotnog učenja u sveučilišnom sektoru, ovo će istraživanje s vremenom odrediti moguća usmjerenja za stvaranje veza između višeg obrazovanja i obrazovanja odraslih.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, sveučilište, više obrazovanje, nastavak obrazovanja, profesionalno obrazovanje

UNIVERSITY LIFELONG LEARNING PROVISION

This paper summarises key streams in conceptualising lifelong learning provision inside higher education sector, from one side, and marks main trends in its legal positioning, from the other. Within the framework of Lifelong Learning policy, higher education is recognised its “lifelong dimension” (EC, 2000: 27). The metaphor of osmosis is utilised to describe complementarity and openness between the various learning settings in providing learning and education opportunities throughout the lifespan. However, across the scholarship, there are varieties in conceptualising lifelong learning in the context of tertiary education; as continuing education, recurrent education, vocational, further, professional. Differences in interpreting the concept are most commonly related to educational arrangements on the national levels, and status of lifelong learning inside the whole structure of educational systems. However, generally speaking lifelong dimension in higher education is implemented in two ways: a) lifelong learning as the underpinning principle across the higher education curriculum, that ensures open access and wider possibilities for all students b) lifelong learning implemented through specific programs offered outside the regular study scheme and intended for non-regular students. Based on the analysis of several representative models of implementation of lifelong learning in the university sector, this research will, eventually, indicate possible directions of establishing connections between higher education and adult education.

Key words: *lifelong learning, university, higher education, continuing education, professional education.*

EMANCIPACIJSKI KONCEPT VS. TRŽIŠNI KONCEPT – REKONCEPTUALIZACIJA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Siniša Kušić

Filozofski fakultet u Rijeci, Hrvatska

skusic@ffri.uniri.hr

Sažetak: *Tijekom posljednjih nekoliko desetljeća došlo je do značajnih promjena u promišljanjima i konceptualizaciji obrazovanja odraslih. U svojim počecima obrazovanje odraslih predstavljalo je društveni pokret čiji je cilj bio osnažiti i obrazovati ljude da zauzmu svoju ulogu u razvoju demokratskog društva nasuprot onih koji imaju vlast i moć i koji ne žele obrazovane ljude koji će propitivati njihove odluke. Međutim, u novije vrijeme obrazovanje odraslih koncipirano je kao individualni zadatak, a ne kolektivni projekt, pri čemu cjeloživotno obrazovanje postaje dominantan pristup, koncipirajući obrazovanje*

odraslih isključivo kao sredstvo i instrument za povećanje konkurentnosti i gospodarskog rasta. Sukladno tome, naglasak je isključivo na strukovnom obrazovanju odraslih koje postaje elementom obrazovne politike, pri čemu se ističe značaj kompetencija i obrazovanja usmjerenog na ishode učenja. Kako bi se razumjela svrha obrazovanja odraslih, važno je zapitati se tko određuje te ishode učenja? Emancipacijski koncept obrazovanja odraslih potisnut je na margine, ili bolje rečeno, zamijenjen je tržišnim konceptom. Iako obrazovanje odraslih po svojoj prirodi treba biti emancipacijsko i oslobađajuće, ono sve više postaje instrumentalizirano i dizajnirano da služi sustavu profita. Na odrasle učenike gleda se kao na poslušne potrošače, a na obrazovanje odraslih kao na robu, i to kako bi se očuvao postojeći poredak i moć političkih i korporativnih elita.

Ključne riječi: emancipacija; koncijentizacija; liberalno obrazovanje odraslih; moć; neoliberalizam; komodifikacija; privatizacija.

EMANCIPATORY CONCEPT VS. MARKET CONCEPT – RECONCEPTUALIZATION OF ADULT EDUCATION

Abstract: During the last several centuries there have been significant changes in the examination and conceptualization of adult education. Initially, adult education represented a social movement the purpose of which was to empower and educate people to take their role in the development of democratic society as opposed to those who hold the power and do not want educated people who will question their decisions. However, nowadays adult education is conceived as an individual task and not as a collective project where life-long learning becomes a dominant approach, conceiving adult education purely as a means and an instrument for stimulating competitiveness and economic growth. In accordance with that, the emphasis is exclusively on the vocational education of adults which becomes the element of educational policy emphasising the significance of competences and education directed at the learning outcomes. In order to understand the purpose of adult education it is important to ask who determines those learning outcomes? Emancipatory concept of adult education is pushed to the margins, or to be more precise, it was replaced by the market concept. Although by its nature adult education should be emancipatory and liberating, it's increasingly becoming instrumentalized and designed to serve the profit system. Adult learners are seen as obedient consumers, while adult education is seen as merchandise the purpose of which is to preserve the existing order and the power of political and corporate elites.

Key words: emancipation; conscientization; liberal education of adults; power; neoliberalism; commodification; privatization.

OSOBNNA KORIST OD OBRAZOVANJA ODRASLIH – STUDIJA SLUČAJA

Goran Lapat

Učiteljski fakultet u Zagrebu, Hrvatska

Jasna Martinko

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Hrvatska

Branko Dijanošić

Pučko otvoreno učilište Dragutin Novak Ludbreg, Hrvatska

goran.lapat@ufzg.hr ; jasna.martinko@asoo.hr ; branko.dijanosic@pou-ludbreg.hr

Učenje može biti intenzivnije u nekim vremenima, ali to treba biti konstantna u svakom trenutku. Uvijek postoji interes za učenje, a to je fokus u želji za našim promjenama. Brojni radovi analiziraju istraživanja i praksu formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja odraslih. U radu autori prikazuju dvije studije slučaja čiji je fokus usmjeren na percepciju korisnosti cjeloživotnog učenja od inicijalnog do visokoškolskog stupnja kroz redoviti sustav i sustav obrazovanja odraslih. Metodom polustrukturiranog intervjua i zapažanja izdvojeni su specifični problemi poput podrške obitelji /prijatelja /nastavnika i straha od učenja, ali i neposredne koristi poput razvoja samopoštovanja i zapošljavanja. Kroz dva potpuno različita slučaja prikazane su i različite sudbine dviju osoba jedne koja nije imala mogućnosti školovati se radi teškog socijalnog statusa, a druga koja je unatoč teškom socijalnom statusu i porijeklu uspjela završiti fakultet, ali se to loše odrazilo upravo na nju i to u okruženju iz kojeg je proizašla. Stručno promišljanje suodnosa obrazovnih institucija i zajednice u cjelini upućuje na razvoj svrsishodnih edukativnih programa za sve zainteresirane subjekte. Razvoj i održavanje interaktivne mreže institucija koja podržava svakog pojedinca poboljšali bi angažman i postignuće polaznika.

Ključne riječi: obrazovanje odraslih, studija slučaja, socijalni status, podrška u obrazovanju

PERSONAL BENEFITS OF ADULT EDUCATION – A CASE STUDY

Learning can be more intense at some times, but it should be constant at all times. There is always an interest in learning, and that is the focus of our desire for change. Many papers analyze the research and practice of formal, non-formal and informal adult learning. In the article the authors describe two case studies focused largely on the perception of the usefulness of lifelong learning from initial to higher degree through the regular system and adult education system. With semi-structured interviews and observations have been identified specific problems, such as support for family / friends / teachers and the fear of learning, as well as direct benefits, such as the development of self-esteem and better chance for employ-

ment. Through two completely different cases are presented different fates of two persons. One did not have opportunity to study because his severe social status. The other one despite the difficult social status and origin managed to finish university. Graduation on university has a bad impact on her life especially in their social environment. Correlation of educational institutions and the community can lead to the development of meaningful educational programs for all interested parties. It is important to develop and maintain an interactive network of institutions that support each individual to improve engagement and achievement of participants in education.

Key words: *adult education, case studies, social status, support in education*

VIDEO IGRE U KULTURI INFORMALNOG UČENJA ODRASLIH

Milan Matijević

Učiteljski fakultet u Zagrebu, Hrvatska
milan.matijevic@ufzg.hr

U životima odraslih osoba na početku 21. stoljeća informalno učenje ima sve važniju ulogu. U cjeloživotnom učenju informalno učenje je jednako važno kao i formalno i neformalno obrazovanje. Informalno učenje događa se svakodnevno i cjeloživotno. Mnoge za život važne kompetencije stječu odrasle osobe informalnim učenjem uz pomoć digitalnih medija. Sve više se uči o tim medijima te uz pomoć takvih medija. Učenje odraslih bitno se razlikuje od učenja djece i mladih (prema cilju, svrsi, strategijama i motivaciji). Temeljitije poznavanje igre kao strategije učenja može pomoći u objašnjavanje motivacije i poželjnih strategija učenja odraslih danas. Za potrebe ovog rada analizirano je petnaest video igara koje su procjenjivale odrasle osobe. Ispitanici su imali zadatak opisati tijek video igre te istaknuti i ukazati na moguće koristi za vlastito učenje od igranja tih igara. Opisi ispitanika su analizirani kao slučajevi (studij slučaja) te hermeneutičkom analizom sadržaja opisa video igara. Hermeneutičkom analizom izdvojeno je devet kategorijalnih obilježja didaktičkih i andragoških vrijednosti video igara. To su sljedeće kategorije: poduzetništvo, timski rad, kreativnost, multikulturalnost, osobne vrline, kontrola emocija, učenje različitih znanja i kompetencija, motorička spretnost te profesionalna orijentacija. Izdvojene kategorije su analizirane i objašnjene u kontekstu suvremenih teorija učenja i njihove važnosti u kontekstu cjeloživotnoga učenja. Zaključuje se da su današnjem čovjeku potrebna konstruktivistička, transformacijska i inovacijska znanja. Video igre omogućuju stjecanje upravo takvih znanja.

Ključne riječi: *informalno učenje odraslih, video igre, andragogija, digitalni mediji, analiza sadržaja*

VIDEO GAMES IN A CULTURE OF INFORMAL ADULT LEARNING

Informal learning has gotten a very important role in the lives of adults in the 21st century. In the course of lifelong learning informal education has the same importance as non-formal and formal education. Informal learning happens daily and throughout the life. Many of the important competencies adults acquire by informal learning with digital media, which are becoming more important in these situations. Learning of adults is very different from learning of children and youth (the aim, the purpose, strategies and motivation). A thorough knowledge on games as learning strategies can help explain motivation and desirable adult learning strategies. For the purpose of this paper, fifteen games were analysed by adults. The subjects had the task to describe the course of the game and to point out the benefits for learning in these games. Descriptions were analysed as case studies with the use of hermeneutic content analysis of video games. Hermeneutic analysis identified nine categorical features of didactical and andragogic values of video games. These are the following: entrepreneurship, teamwork, creativity, multiculturalism, personal virtues, emotional control, and learning of different knowledge competencies, motor skills and professional orientation. Identified categories were analysed and described in the context of contemporary theories of learning and their role in lifelong learning. The author concludes that contemporary man needs constructivist, transformational and innovative knowledge. Video games enable acquiring of this kind of knowledge.

Key words: informal adult learning; video games; computer games, andragogy; digital media; content analysis

COMBATING UNEMPLOYMENT THROUGH ADULT NON-FORMAL EDUCATION AND TRAINING IN SOUTH AFRICA

Celestin Mayombe

University of KwaZulu-Natal, Južnoafrička Republika
celestin-may@hotmail.com

In South Africa, adult non-formal education and training (NFET) programmes have become significant to compensate adults who were left without any employable skills as result of apartheid era. The concern that informed this paper is that adults who face long-term unemployment due to a lack of marketable skills, remain unemployed after completing NFET programmes. The paper reports on a study conducted to investigate what constitutes NFET

enabling environments for employment. The paper focuses on assessing the effectiveness of the internal delivery environments of NFET centres fostering skills utilisation in the wage- or self-employment of the graduates. The findings show that there is a relationship between the types of the centre (whether public or private), trainees' courses and employability. Based on the effectiveness on overall employment which is 52.37% of the graduates after graduation, the author concludes that if the NFET aims at self-employment by linking the training programme to income-generating activities in micro-enterprises or co-operatives, NFET presents as a relevant tool to foster employment, and hence reduce poverty in South Africa.

Key words: Adult non-formal education, adult training, technical skills acquisition, post-training support, wage-employment, South Africa

BORBA PROTIV NEZAPOSLENOSTI KROZ NEFORMALNO OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE ODRASLIH U JUŽNOJ AFRICI

U Južnoj Africi, programi za neformalno obrazovanje i osposobljavanje odraslih (NFET) postali su značajni za kompenzaciju odraslima koji su se našli bez ikakvih vještina za zapošljavanje kao rezultat razdoblja apartheida. Zabrinjavajuća činjenica kojom se bavi ovaj rad je da odrasli koji su duže vremena nezaposleni zbog manjka profitabilnih vještina ostaju nezaposleni nakon završetka programa NFET-a. Ovaj rad izvještava o studiji provedenoj kako bi se ispitalo koje uvjete za zapošljavanje stvara NFET. Rad je usredotočen na procjenu učinkovitosti unutarne ponude okruženja centara NFET-a koja omogućuju korištenje vještina pri zapošljavanju ili samozapošljavanju polaznika po završetku programa. Rezultati pokazuju vezu između vrste centra (bilo javnog ili privatnog), tečaja za polaznike i zapošljivosti. Na temelju učinkovitosti sveukupne zaposlenosti od 52.37% polaznika po završetku programa, autor zaključuje da NFET predstavlja relevantan instrument za omogućavanje zapošljavanja ako je cilj samozapošljavanje povezivanjem programa osposobljavanja s aktivnostima koje potiču generiranje dohotka u mikro poduzećima ili kooperativama i time smanjenjem siromaštva u Južnoj Africi.

Ključne riječi: Neformalno obrazovanje odraslih, osposobljavanje odraslih, usvajanje tehničkih vještina, potpora nakon osposobljavanja, zapošljavanje, Južna Afrika

WHY SHOULD GOVERNMENTS INVEST IN CAREER GUIDANCE TO SUPPORT ADULT LEARNING?

John McCarthy

International Centre for Career Development and Public Policy, Nice, Francuska
jmc@iccdpp.org

This presentation will explore the personal, societal and economic benefits of career guidance to support adult learning. It will look at examples of such services in different countries. It will draw on the EU Guidelines for Policies and Systems Development for Lifelong Guidance: A Reference Framework for the EU and for the Commission (2015) that provide a specific guideline for career guidance provision for adult learners in addition to providing transversal policy guidelines that apply to career guidance provision in any setting.

Key words: career guidance, adult learning, lifelong guidance

ZAŠTO BI VLADE TREBALE ULAGATI U PROFESIONALNU ORIJENTACIJU KAO POTPORU UČENJU ODRASLIH?

Ova prezentacija objašnjava osobne, socijalne i ekonomske dobrobiti profesionalne orijentacije kao potpore učenju odraslih. Razmatra primjere takvih usluga u različitim zemljama. Osvrnut će se na EU upute za politike i sustavni razvoj za cjeloživotno usmjeravanje: referentni okvir za EU i Komisiju (2015) koje pružaju konkretne smjernice za pružanje profesionalnog usmjeravanja za odrasle učenike uz pružanje smjernica za transverzalnu politiku koje vrijede za pružanje profesionalnog usmjeravanja u bilo kojem okruženju.

Ključne riječi: profesionalna orijentacija, učenje odraslih, cjeloživotno usmjeravanje

STANJE I PERSPEKTIVE RAZVOJA OBRAZOVANJA ODRASLIH U CRNOJ GORI

Nikola Mijanović

Milica Jaramaz

Filozofski fakultet, Nikšić, Crna Gora
milicavuk@ac.me

U ovom radu analizirali smo pojam, funkcije i pozicije, obrazovanja odraslih u svjetlu potreba razvoja društva, koje bi željelo kontinuirano učiti, mijenjati se, demokratizirati se

i razvijati. Ovo obrazovanje je u posljednjih pedesetak godina prolazilo kroz turbulentne epohe i zahtjeve. Čini se da je obrazovanje odraslih tek u posljednjem desetljeću ovog stoljeća počelo zauzimati mjesto i funkciju u odgojno-obrazovnom sustavu koje mu objektivno pripada. Ovaj period prepoznatljiv je, između ostalog, i po ozbiljnim reformama odgojno-obrazovnih sustava, ne samo u zemljama Europske unije već i onim koje namjeravaju postati njene punopravne članice. U vezi s tim, Europska komisija za razvoj donijela je niz dokumenata i preporuka, koje su poslužile kao putokazi sljedbenicima te politike za donošenje nacionalnih strategija, odnosno referentnih okvira prilikom transformiranja i inoviranja njihovih odgojno-obrazovnih sustava. U tim dokumentima dužna pažnja posvećena je obrazovanju odraslih, čija se suvremena suština i uloga mora promatrati u kontekstu aktivnog podržavanja filozofije o cjeloživotnom učenju. Unutar te koncepcije, obrazovanje odraslih smatra se ključnim instrumentom za efikasno provođenje svih civilizacijsko-razvojnih promjena na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. Uvažavajući globalne pravce razvoja Europske unije, odnosno politiku njenog obrazovanja, na tim pretpostavkama je u Crnoj Gori definiran i usvojen zakonodavni okvir i osigurane nužne pretpostavke za razvoj i afirmiranje obrazovanja odraslih, odnosno njegovo pozicioniranje kao ravnopravne komponente integralnog odgojno-obrazovnog sustava. Tako su stvorene ne samo normativno-pravne, već i mnoge druge pretpostavke za funkcioniranje ovog relativno samostalnog podsustava u odgojno-obrazovnoj praksi. No, bez obzira na izvjesne pozitivne tendencije na putu afirmiranja i razvoja filozofije obrazovanja odraslih kod nas, još uvijek, postoji ozbiljna diskrepancija između onog što je normativno dato i u praksi objektivno ostvarljivo.

Ključne riječi: *Obrazovni sustav, cjeloživotno učenje, obrazovanje odraslih, razvoj.*

THE STATE AND PROSPECTS OF ADULT EDUCATION DEVELOPMENT IN MONTENEGRO

In this text we have analyzed the concept, functions and positions of adult education in the light of development needs for a society that strives toward continuous learning, revision, democratization and progress. Over the last fifty years or so, the education in question has gone through some turbulent periods and demands. It appears that adult education has finally started to take its – objectively speaking – rightful place and function in the education system not before this century's latest decade. Among other things, this period is discernible after its serious education system reforms, not only in the EU countries but also in those that strived to become its full-fledged members. Apropos of that, European Development Council has enacted a series of documents and recommendations which served as guidelines for the followers of national strategies enactment policy, i.e. a frame of reference in transforming and inovating their education systems. Due attention in those documents has been paid to adult education which contemporary essence and role ought to be observed in the context of active support of the lifelong learning philosophy. Within that notion, adult education

is considered the key instrument for efficient implementation of all civilization-developing changes on local, national, regional and global level. By taking into consideration European Union's global development trends, i.e. its education policy, Montenegro defined and adopted the constitutional frame based on those premises and secured all the necessary postulates for adult education development and affirmation as an equal component of integral education system. Thus were not only created normative and legislative but also other postulates for the functioning of this relatively independent subsystem in educational practice. However, regardless of certain positive tendencies on our country's way to adult education philosophy's affirmation and development, there's still a significant discrepancy between that which has been provided normatively and that which is objectively feasible in practice.

Key words: Education system, lifelong learning, adult education, development.

ZNAČAJ NEFORMALNOG OBRAZOVANJA ZA PISMENOST ODRASLIH

Janko Muršak

Marko Radovan

Filozofska fakulteta, Ljubljana, Slovenija

janko.mursak@guest.arnes.si ; marko.radovan@ff.uni-lj.si

U uvodnom teoretskom dijelu istraživanja najprije su razjašnjene osnovne dileme i koncepti povezani s obrazovanjem odraslih. Postavlja se pitanje o integraciji Memoranduma o cjeloživotnom učenju (2000) i nastavku napora za viši stupanj razvoja pojedinaca i njihovih sposobnosti. Pokušavamo dati odgovor na to da li i zbog čega obrazovanje odraslih može imati kompenzirajuću ulogu. Rasprava će biti osnova za istraživanje važnosti neformalnog obrazovanja za razvoj vještina. U empirijskom dijelu, analiziraju se podaci prikupljeni u Anketi o vještinama odraslih – PIAAC (2015) i utvrđuje se korelacija između sudjelovanja u neformalnom obrazovanju i razini pojedinih vještina (pismenost, poznavanje brojanog sustava i rješavanje problema u tehnološki obogaćenom okruženju). Konkretno, ispituju se moguće razlike između razina stečenog obrazovanja u odnosu na inkluziju. Zasebno pitanje, koje je veoma važno iz perspektive razvoja politike obrazovanja odraslih, je što utječe na inkluziju neformalnog obrazovanja bez obzira na to da li je povezano sa zaposlenjem. Idući niz analiza otvorit će pitanje dobi i eventualnog nazadovanja evaluiranih vještina. Na temelju empirijskih analiza razviti ćemo određene preporuke koje će na razini međunarodnih usporedbi služiti kao savjeti za nužne prioritete pri daljnjem razvoju obrazovanja odraslih u Sloveniji.

Ključne riječi: *neformalno obrazovanje; pismenost; vještine; kompetencije; PIAAC*

THE SIGNIFICANCE OF NON-FORMAL EDUCATION FOR ADULTS' LITERACY

In the introductory theoretical part of the study, we first clarify basic dilemmas and concepts associated with adult education. We ask a question about the integration of the Memorandum on lifelong learning (2000) and the continuity of efforts for a higher level of development of individuals and their abilities. We attempt to answer whether and why adult education may serve a compensatory role. This discussion will be the basis for exploring the importance of non-formal education for the development of skills. In the empirical section, we will analyze the data collected in the Survey of Adult Skills – PIAAC (2015) and determine the correlation between participation in non-formal education and level of individual skills (literacy, numeracy and problem solving in technology-rich environments). Specifically, we will investigate possible differences between levels of educational attainment in relation to inclusion. A separate issue, which is very important from the perspective of the development of adult education policy, is what impacts the inclusion of non-formal education regardless of whether it is work-related or not. The next set of analyses will be opened by the problem of age and eventual decay of measured skills. On the basis of empirical analyses, we will develop some recommendations that will, in the light of international comparisons, advice on necessary priorities for further development of adult education in Slovenia.

Key words: non-formal education; literacy; skills; competencies; PIAAC

CILJEVI I SVRHA OBRAZOVANJA ODRASLIH U SUVREMENOM DRUŠTVU

Nikola Pastuović

Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

nikola.pastuovic@zg.t-com.hr

U radu se polazi od toga da je obrazovanje sredstvo kojim se žele postići određeni ciljevi, pa se znanost(i) o obrazovanju usredotočuju na istraživanje „cilj-sredstvo odnosa“. Ciljevi obrazovanja (odraslih) su doprinos osobnom i društvenom razvoju. S tim u vezi problematizira se koncept razvoja i njegov odnos s konceptom rasta te u tom kontekstu pitanje svrhe (smisla) obrazovanja odraslih. Analizira se aktualni odnos (tj. raskorak) između deklariranih i stvarnih ciljeva obrazovanja (odraslih) u razvijenim zemljama. Posebno se razmatra pojava promjene strukture ciljeva obrazovanja u poslovnim organizacijama do čega dolazi radi jačanja njihove kompetitivnosti u uvjetima ekonomske globalizacije i fleksibilizacije tržišta rada. Razmatraju se posljedice fleksibilizacije tržišta rada na kontinuirano obrazovanje (ne)zaposlenih, te na njihovo zadovoljstvo i kvalitetu života. Zagovara se andragoško

promišljanje budućnosti radi identifikacije obrazovnih potreba što ih donosi „četvrta tehnološka revolucija“, koja proizvodi rast bez rasta zaposlenosti (jobless growth economy), te zbog potreba osposobljavanja odraslih za demokratsko građanstvo u uvjetima prijelaza na „zeleni kapitalizam“.

Ključne riječi: razvoj, ciljevi obrazovanja odraslih, svrha obrazovanja odraslih, buduće obrazovne potrebe

THE PURPOSE AND AIMS OF ADULT EDUCATION IN MODERN SOCIETY

The paper starts with the notion of education as a means of acquiring certain aims, therefore it focuses on researching the „means to an aim“ relationship in science and education. (Adult) education aims are contributing to personal and social development. With this in mind, the concept of development and its relationship with the concept of growth is reviewed, and in this context the question of (the purpose of) adult education. It analyzes the current relationship (or the gap) between the stated and real goals of (adult) education in developed countries. Special attention is given to change in the structure of education goals in business organizations which are caused by the growth in their competitiveness at a time of economic globalization and a more flexible labor market. It deals with the effects of labor market becoming more flexible in regard to continual education of (un)employed persons, and their satisfaction and quality of life. It supports the andragogical views of the future for the purpose of identifying educational needs brought on by the “fourth technological revolution” which produces growth without increase in employment rates (jobless growth economy), and due to the need for adult training for a democratic citizenship during the conditions of transferring to “green capitalism”.

Key words: development, adult education aims, purpose of adult education, future educational needs

DEFINIRANJE MENTORSTVA U OBRAZOVANJU ODRASLIH

Nebojša Pavlović

Fakultet za hotelijerstvo i turizam, Vrnjačka Banja, Srbija
racapn@gmail.com

Mentorstvo je danas neizbježan način učenja u gotovo svim sferama života i rada. Kultura mentorstva postala je sve izraženija i prisutnija za unapređenje rada odraslih u obrazovanju. Mentorstvo je interaktivni proces u kojem je ključna uloga nastavnika kao stručnjaka koji studentu daje podršku kako bi on bio efikasniji i ostvario ciljeve koji su pred

njega postavljani. U tom smislu, mentor – koristeći informalni i neformalni način učenja – navodi i motivira studente da uče i razvijaju vlastiti karakter, stavljajući uvijek u prvi plan cjeloživotno učenje kao krajnji cilj. Cilj mentora je da studente inspirira svojim primjerom i načinom rada, kao i da pruži praktične smjernice kojima se mogu poboljšati performanse studenata. Mentorskim procesom zbivaju se promjene u društvenim vrijednostima, dobiva se vrijeme za razmišljanje o tome dokle smo stigli i postiže se bolje razumijevanje kompleksnog sveta i sve većih problema u njemu. Kreativno mentorstvo treba da na jedan novi način odgovori na probleme koje studenti imaju i ponudi im rješenja. To se može postići isključivo dobrom komunikacijom i suradnjom između nastavnika i studenata.

Ključne riječi: mentorstvo, obrazovanje odraslih

DEFINING MENTORSHIP IN EDUCATION OF ADULTS

Nowadays, Mentorship is a needed way of learning in almost all spheres of life and working. Mentorship culture has become more present regarding promotion of work of adults in education. As an interactive process, mentorship includes the role of a teacher as an expert who should support student in order to make him more efficient and to obtain defined objectives. Therefore, mentor using informal and non-formal way of studying leads and motivates students to learn and develop their own character by highlighting lifetime learning as a final objective. The objective of a mentor is to inspire students by his own example and way of work including practical guidelines for improvement of students' performances. Mentorship process provides changes in social values, spare time for thinking on achieved results and better understanding on complex world and problems within it. Creative mentorship should respond on students' problems in a creative way while offering them appropriate solutions. It can be obtained exclusively by good communication and collaboration among students and teachers.

Key words: mentorship, adult education

SUDJELOVANJE ODRASLIH U CJELOŽIVOTNOM OBRAZOVANJU

Višnja Rajić

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

visnja.rajic@ufzg.hr

Aktivnosti cjeloživotnog učenja i obrazovanja izuzetno su važne za dobrobit pojedinca kao i društva u cjelini. Kako bi se utvrdila razina sudjelovanja odraslih u cjeloživotnom

učenju zemlje članice Europske Unije provode istraživanje o sudjelovanju odraslih u cjeloživotnom učenju – Adult Education Survey (AES). Iako Republika Hrvatska nije bila uključena u prvo istraživanje provedeno 2011., planirano je uključivanje u provedbu AES istraživanja 2016. godine. U radu su prikazani rezultati istraživanja o sudjelovanju odraslih u aktivnostima učenja i obrazovanja na prigodnom uzorku ($N = 90$). Ispitanici su polaznici izvanrednih studijskih programa koje su upisali nakon stjecanja kvalifikacija. Za potrebe istraživanja korišten je prilagođeni i pojednostavljeni upitnik Sudjelovanja odraslih u obrazovanju. Rezultati istraživanja ukazuju na to da polaznici osim formalnog obrazovanja koje pohađaju sudjeluju u raznim neformalnim aktivnostima (radionicama i seminarima). Najčešće sudjeluju u aktivnostima neformalnog obrazovanja kako bi bolje obavljali posao i poboljšali znanja i vještine u svakodnevnom životu. Kao najčešći oblik informalnog učenja ispitanici navode učenje uz pomoć računala. Najveća prepreka sudjelovanju u aktivnostima cjeloživotnog učenja jesu poteškoće u financiranju aktivnosti i nedostatak podrške od strane poslodavca.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, sudjelovanje odraslih, neformalno učenje, informalno učenje

PARTICIPATION IN ADULT EDUCATION

Lifelong learning and lifelong education activities are extremely important for the well-being of an individual as well as the society as a whole. Member states of EU carry out a Survey on Adult Education (SAE) in order to determine the participation of adults in education and training activities (formal, non-formal and informal learning). Although the Republic of Croatia did not participate in the first round of research in 2011., it will be included in SAE 2016. The paper presents the results of the research on adult education participation on a convenient sample ($N = 90$). The sample is constructed of examinees that participate in part time university studies that they have enrolled after acquiring their qualification at the university. An adapted and simplified Survey on Adult Education questionnaire was used. The results show that examinees participate in formal as well as in informal education activities (workshops and seminars). As the most frequent reasons for participation in these activities they state improvement at work, and acquiring knowledge and skills needed in everyday life. Participants state that learning with the aid of computer, is a form of informal learning used most often. Problems with funding and lack of employer support are identified as obstacles to participation in adult education.

Key words: lifelong learning; adults; adult participation; non-formal learning; informal learning

CJELOŽIVOTNO UČENJE UNUTAR INSTITUCIJE – PRIKAZ SLUČAJA: HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE

Snježana Terihaj

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Središnji ured, Hrvatska

Višnja Perin

Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Zadar, Hrvatska

Visnja.Perin@hzz.hr

Razvoj i poboljšanje učinkovitosti organizacije se između ostalog postiže i brigom za konstantnim obrazovanjem i usavršavanjem zaposlenika. Kao ključne faktore konkurentnosti organizacije ekonomisti navode ljudski kapital i organizacijsko znanje, a oba faktora se razvijaju kroz obrazovanje i usavršavanje zaposlenika. Današnje poslovanje bilo koje organizacije zahtijeva nova zanimanja i neprestano mijenjanje profila vještina, kvalifikacija i iskustva. Nedostaci vještina i znanja te njihova neprilagođenost često su jedan od razloga neučinkovitosti i negativnog imidža organizacije u javnosti. Stoga je za zadržavanje adekvatne pozicije na tržištu potrebno omogućiti stjecanje vještina i znanja kada god to zahtijevaju poslovni procesi. U radu se daje prikaz razvoja obrazovanja radnika u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje te iskustva radnika s različitim oblicima organiziranog obrazovanja.

***Ključne riječi:** učinkovitost institucije, obrazovanje radnika, cjeloživotno učenje*

LIFELONG LEARNING WITHIN THE INSTITUTION A CASE REPORT: CROATIAN EMPLOYMENT SERVICE

Constant education and training of employees is a part of achieving development, improvement and efficiency of the organization. Economists consider human capital and organizational skills key factors of the organization's competitiveness. Both factors are developed through education and training of employees. Outcome of education and skill development should primarily lead to development of personal potentials. Also, it should be one of the key elements of activities of all employees since dynamics, adaptivity and competitiveness are always expected in their work environment. Management of any organization today requires adoption of new competencies of employees (adoption of knowledge, development of skills and gaining experience). Lack of skills and knowledge and their adaptability (or their mismatch with the needs of labour market and organization itself) are often reasons of inefficiency and negative image of the organization in public. That is the reason why it is necessary that organization continuously teaches or supports teaching environment for its employees. The paper gives an overview of development of education of workers in Croatian

Employment Service and experiences that workers have had with different forms of organized education.

Key words: efficiency of the institutions, the education of workers, lifelong learning

OSNOVNO OBRAZOVANJE ODRASLIH U ŠKOLAMA ZA OBRAZOVANJE UČENIKA S INVALIDITETOM

Aleksandra Todorov Nešić

Maja Kukobat

Škola za osnovno i srednje obrazovanje Milan Petrović, Novi Sad

jnesic@ymail.com

Potreba za programom obrazovanja odraslih postoji već dugi niz godina. Implementacijom Zakona o obrazovanju odraslih (Sl. Glasnik RS br.55/2013.), pruža se mogućnost da odrasli i mladi s invaliditetom završe osnovno obrazovanje. Na ovaj način omogućeno je školovanje svih osoba starijih od 15 godina, uključujući i one koje nikada nisu bili u obrazovnom sistemu. Ovim programom se, također, doprinosi lakšem zapošljavanju odraslih osoba s invaliditetom. ŠOSO „Milan Petrović“ s domom učenika provodi ovaj program osiguravajući otklanjanje fizičkih i komunikacijskih prepreka definirajući ih individualnim obrazovnim planom. Uspješno nadilazimo teškoće i prepreke pri realizaciji ovog programa za polaznike koji su po prvi put u sistemu obrazovanja, a smješteni su u ustanovama socijalne skrbi. Trenutno se na obrazovanju odraslih u našoj ustanovi nalazi 70 polaznika s invaliditetom. Polaznici na raspolaganju imaju adekvatan kadar, mogućnost korištenja asistivnih tehnologija i mnoštvo prilagođavanja uz uvažavanje njihove ravnopravnosti u obrazovnom sistemu. Vjerujemo da je ovo još jedna od mogućnosti transformacije ustanova za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju.

Ključne riječi: Obrazovanje odraslih, transformacija ustanova, ustanove socijalne skrbi

ADULTS ELEMENTARY EDUCATION IN SCHOOLS FOR STUDENTS WITH DISABILITIES

The need for adults education programs has persisted for years. By the implementation of the Law on Adults Education (Official Gazette RS No.55 /2013.), a possibility was made for adults and young people with disabilities to complete elementary education. Thus the training of all persons older than 15 years, including those who have never been in the education system, has been obtained. This program also contributes to easier employment of adults with disabilities. Elementary and Secondary Boarding School “Milan Petrović” implements

this program by providing the environment without physical and communication barriers as defined in individual educational plans. We successfully overcome difficulties and obstacles in the implementation of this program for students who are in the education system for the first time, and who are accommodated in social welfare institutions. Currently, the Adults Education Program in our institution includes 70 adults with disabilities. Participants work with adequate personnel and have the possibility to use assistive technology. Also, a multitude of adjustments have been made with respect to equal terms in the education system. We believe that Adults Education Program is yet another possible aspect of transformation for institutions which educate students with disabilities.

Key words: Adults education, institutions transformation, social welfare institutions

EMANCIPATORSKA ULOGA OBRAZOVANJA ODRASLIH I DRUŠTVENI RAZVOJ

Adnan Tufekčić

Filozofski fakultet, Univerzitet u Tuzli, Bosna i Hercegovina
adnan.tufekcic@gmail.com

Obrazovanje odraslih je, u vremenu velikih društvenih i ekonomskih promjena, dobilo poseban značaj u cjelokupnom sustavu obrazovanja, napose u zemljama koje su prolazile procese društvene, sustavne, vrijednosne i ekonomske tranzicije. U tim procesima poseban značaj su dobivali ekonomski i društveni zahtjevi i ciljevi obrazovanja koji su se ogledali u ispunjavanju suspektnog zahtjeva o „usklađenosti obrazovanja s tržištem“. Na taj način obrazovanje uopće, pa tako i obrazovanje odraslih se strukturiralo i vrednovalo najvećim dijelom kroz prizmu ekonomske (tržišne) i s njom povezane političke koristi i dobitka. Ovakvo je jednostrano razumijevanje važnosti i svrhe obrazovanja odraslih u tranzicijskim društvima počesto dobivalo apodiktički karakter. Međutim, nameće se pitanje koliko je ovakvo razumijevanje jednostrano ili jednodimenzionalno i koliko su u svemu ovome izgubljeni humanistički ciljevi obrazovanja odraslih. U tom smislu, u radu se naglašava emancipatorski karakter obrazovanja odraslih tj. nastoji se problematizirati ona razumijevanja obrazovanja odraslih čija su polazišta primarno u ekonomiji, politici, tržištu, a ne u temeljnim antropološkim odrednicama. Tako se ostvarivanje svih društvenih ciljeva obrazovanja odraslih ovdje promatra kroz razvoj emancipirane individue koja, kao takva, može sudjelovati u svim društvenim procesima i sveukupnom razvoju. Općenito, društvenog razvoja nema bez samoaktualizacije i razvoja individualnih sposobnosti i snaga, tj. „oslobađanja“ čovjeka kroz procese obrazovanja.

Ključne riječi: obrazovanje odraslih, društveni razvoj, ekonomski razvoj, tranzicija, antropološka polazišta, emancipacija.

EMANCIPATORY ROLE OF ADULT EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT

Adult education has, in a time of great social and economic changes, gained special importance in the overall system of education, especially in countries that have undergone the process of social, systemic, value and economic transition. In these processes, special importance was given to economic and social requirements and goals of education are reflected in meeting the requests of the suspected "alignment of education with the market." In this way, education in general, as well as adult education was structured and evaluated mainly through the prism of economic (market) and its associated political benefits and profits. This one-sided understanding of the importance and purpose of adult education in transitional societies was often receiving apodictic character. However, the question is how much is this kind of understanding one-sided or one-dimensional, and how much were in all of this humanistic goals of adult education lost. In this sense, the paper emphasizes the emancipatory character of adult education, i.e. it seeks to problematize the understanding of adult education whose primary starting point is in economy, politics, the market, and not in the basic anthropological features. Thus, the realization of social goals of adult education here is viewed through the development of emancipated individuals, which, as such, may participate in all social processes and overall development. In general, social development is impossible without self-actualization and development of individual skills and strengths, i.e. the "liberation" of a man through the processes of education.

Key words: adult education, social development, economic development, transition, anthropological postulates, emancipation.

OBRAZOVNE PONUDE I POTREBE OBRAZOVANJA ODRASLIH – STUDIJA SLUČAJA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

Dijana Vican

Sveučilište u Zadru, Hrvatska
dvican@unizd.hr

Nacionalni i regionalni pokazatelji učinkovitosti obrazovanja odraslih najčešće se iskazuju, s jedne strane, obrazovnom ponudom institucija koje se bave obrazovanjem odraslih, odnosno vrstama programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih osoba. S druge strane, korisnici obrazovne ponude ostvaruju svoje obrazovne motive koji proizlaze iz nekoliko potreba odraslih, kao što su zapošljivost, funkcionalna pismenost, trajno profesionalno usavršavanje, karijerno obrazovanje ili osobni razvoj.

Cilj rada je razmotriti i prodiskutirati odnos između utvrđenih institucionalnih obrazovnih ponuda obrazovanja i osposobljavanja odraslih u Zadarskoj županiji tijekom zadnjih pet godina – pučko učilište, centri za obrazovanje odraslih, strukovne škole, Zavod za zapošljavanje, sveučilište i udruge, te obrazovnu ponudu usporediti s motivima odraslih za uključivanje u ponuđene obrazovne programe. Prvi cilj je dobiven analizom programske ponude navedenih ustanova koje ostvaruju programe obrazovanja odraslih kategorizirane prema pretpostavljenim motivima odraslih osoba za uključivanje u programe i formalnim intervjuima s nositeljima obrazovnih programa; drugi cilj je dobiven metodom formalnog intervjua s polaznicima programa obrazovanja odraslih.

Rezultati rada pokazuju najveću povezanost između obrazovnih programa povezanih za zapošljavanje i motiva odraslih osoba za pohađanje programa. Najmanja povezanost pokazuje se između ponude obrazovnih programa i karijernog obrazovanja. Financiranje programa obrazovanja odraslih pokazuje se najvećim problemom institucija i odraslih polaznika.

Ključne riječi: obrazovne ponude za odrasle osobe; motivacija obrazovanja odraslih; funkcionalna pismenost; karijerno obrazovanje.

DEMAND AND SUPPLY OF ADULT EDUCATION – A CASE STUDY IN ZADAR COUNTY

National and regional indicators of adult education effectiveness, on one hand, most often refer to programs offered by institutions providing adult education as well as to types of education and training programs for adults. On the other hand, users of the educational programs accomplish their educational motives that emerge from several needs such as employability, functional literacy, continuing professional development, career education or personal development.

The purpose of this paper is to examine and discuss the relationship between the established institutional offer in adult education and training in Zadar County during the past five years – Public Open University Zadar, adult education centres, vocational schools, the Croatian Employment Service – Regional Office Zadar, The University of Zadar and associations, and to compare educational offer with adults' motivation to participate in the offered educational programs.

The first objective was obtained by analysing programs of institutions providing adult education whose programs are categorized according to adults' assumed motives for education and by formal interviews with providers of educational programs; the second objective was obtained through formal interview method with adult learners enrolled in education programs.

The research results show that the education programs related to employment have the highest correlation with motives for attending the adult education program. The least correlation is shown between the offered educational programs and interest in career edu-

cation. Financing of adult education programs represents the biggest problem for institutions and adult learners.

Key words: educational offer for adults; motivation of adult education; functional literacy; career education.

INSTRUMENTI U POLITIKAMA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Tihomir Žiljak

Pučko otvoreno učilište Zagreb, Hrvatska

tziljak@gmail.com

U politikama koje se bave obrazovanjem odraslih koriste se različiti instrumenti kako bi se ostvarili osnovni ciljevi i strateški interesi. U članku se analiziraju osnovne tipologije instrumenata koji se koriste u obrazovnim politikama. Posebna je pažnja posvećena klasičnoj tipologiji McDonnell/Emore koji instrumente dijele na Mandates, Inducements, Capacity building and System Changes. Analiza Capacity Building se dopunjuje recentnim nalazima Howletta, Ramesha i Wua. Instrumenti se analiziraju u odnosu na to da li koriste prinudu reguliranjem, poticaj ekonomskim resursima ili uvjeravanje informacijama. Oni imaju svoja tehnička obilježja, svoje tehnike i procedure ali nisu samo skupina neutralnih tool-kits (Lascoumes and Le Gales). Oni imaju tehnička obilježja (kao tools), ali u njima je sadržano i to kako se razumije organizacija i upravljanje procesom, koji ciljevi se žele postići. Na primjeru Europske unije i Hrvatske pokazuje se kako je moguće koristiti ovu tipologiju i kako se može upotrijebiti u istraživanju politika koje se bave obrazovanjem odraslih.

Ključne riječi: javno politički instrumenti, obrazovna politika, jačanje kapaciteta, obrazovanje odraslih

ADULT EDUCATION POLICY INSTRUMENTS

Adult education policies use various instruments in order to achieve basic goals and strategic interests. This article analyzes the basic typologies of the instruments used in education policies. Special attention is paid to classic McDonnell/Emore typology which distinguishes instruments as Mandates, Inducements, Capacity building and System Changes. Capacity Building analysis is updated with recent findings by Howlett, Ramesh and Wu. The instruments are analyzed regarding whether they use regulation by constraints, economic resource incentive or information persuasion. They have their technical features, techniques and pro-

cedures but they are not merely a group of neutral tool-kits (Lascoumes and Le Gales). They have technical features (as tools) but they contain the understanding of the organization and managing the process, the desired aims. The example of the European Union and Croatia shows the possible ways of using this typology and how it may be used in adult education policy research.

Key words: policy instruments, education policy, capacity building, adult education

